

OVERORDNET PLAN FOR LÆRINGSMILJØ I LILLESANDSBARNEHAGENE 2020-2023

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette. Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser.

Rammeplan for barnehager 2017

INNHOLD

Psykososialt barnehagemiljø, barnehageloven.....	3
Fra kommuneplan 2018 – 2030.....	4
Hovedmål.....	5
Definisjon – hva er mobbing?.....	5
Trygt og godt læringsmiljø.....	5
Trygge barn og sosial kompetanse.....	6
Hvordan sikre et trygt og godt læringsmiljø	6
De voksne i barnehagen.....	6
Kjernespørsmål i personalets refleksjon.....	7
Samarbeid med foreldre.....	9
Prosedyre dersom mobbing/utestenging skjer.....	10
Referatmal.....	11
Forslag til litteratur og hjelpemateriell som kan brukes.....	12

Barnehageloven §§ 41-43

§ 41. Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

§ 42. Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det.

Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå

- a) hvilke problemer tiltakene skal løse
- b) hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- c) når tiltakene skal gjennomføres
- d) hvem som skal gjennomføre tiltakene
- e) når tiltakene skal evalueres.

§ 43. Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

Folkehelse, livsmestring og tilhørighet

Lillesand kommune skal være en sosial bærekraftig kommune hvor innbyggerne opplever livsmestring, trygghet og fellesskap. Et inkluderende samfunn hvor alle føler tilhørighet, føler seg nyttige og opplever mening er viktig for trivsel, livskvalitet og helse for hver enkelt. Vi ser psykisk helse som like viktig som fysisk helse. Vi skal være en kommune med gode oppvekstvilkår, som er et godt sted å bo for alle og med inkluderende møteplasser uansett interesse og alder. Dette samfunnet skaper vi i fellesskap med innbyggerne, frivillige organisasjoner og næringslivet

(Kommuneplanens samfunnsdel).

MÅL 2.1: ALLE INNBYGGERE OPPLEVER LIVS- MESTRING, OPPLEVER SEG NYTTIGE OG HAR INNFLYTELSE PÅ EGET LIV	STRATEGIER: <ul style="list-style-type: none">▶ Vi sikrer tidlig innsats i alt vi gjør og for alle livsfaser▶ Vi fremmer livsmestring, og fysisk og psykisk helse gjennom hele livsløpet▶ Vi har enkeltindividets styrke, målsetting og muligheter i fokus
MÅL 2.2: ALLE INNBYGGERE HAR MULIGHET TIL Å BIDRA OG DELTA I FELLESKAPET	STRATEGIER: <ul style="list-style-type: none">▶ Vi jobber aktivt for å motvirke sosial ulikhet og bidrar til utjevning av levekårsforskjeller▶ Vi arbeider for at innbyggere som faller utenfor de formelle, etablerte støtteordninger identifiseres og blir tatt vare på.▶ Vi tilrettelegger for gode fysiske, sosiale og kulturelle møteplasser som fremmer deltakelse og fellesskap▶ Vi sikrer god informasjon om våre tjenester og tilrettelegger for åpne og inkluderende medvirkningsprosesser▶ Vi jobber for at alle kan få mulighet til å delta i frivillig arbeid etter eget ønske og interesse▶ Vi satser på inkludering, og for å motvirke utenforskap arbeider vi for at alle er inkludert i fritid og i arbeid
MÅL 2.3: LILLESAND KOMMUNE ER EN GOD KOMMUNE Å VOKSE OPP I	STRATEGIER: <ul style="list-style-type: none">▶ Vi sikrer helsefremmende barnehager og skoler, med et inkluderende læringsmiljø hvor alle barn og unge blir sett og anerkjent for sine ressurser▶ Vi arbeider for et mangfoldig fritidstilbud for barn og unge, uten betydelige økonomiske terskler for deltakelse▶ Vi jobber for at barn som vokser opp under svake økonomiske og sosiale kår får muligheter til å bidra og delta i fellesskapet▶ Vi sikrer nulltoleranse mot krenkelser og mobbing, og forebygger vold i nære relasjoner▶ Vi sikrer et helhetlig og tverrfaglig tjenestetilbud med utgangspunkt i individets forutsetninger og medvirkning▶ Vi jobber for å forebygge og redusere bruk av rusmidler
MÅL 2.4: INNBYGGERNE HAR KOMPETANSE SOM SAMSVARER MED FREMIDENS BEHOV	STRATEGIER: <ul style="list-style-type: none">▶ Vi sikrer god utdanning og fremmer muligheter for livslang læring for alle▶ Vi arbeider for at alle får muligheten til å fullføre videregående skole▶ Vi sikrer økt arbeidsdeltakelse blant unge

Hovedmål

*Alle barnehager i Lillesand har nulltoleranse for mobbing.
Alle barn og unge skal oppleve et godt og inkluderende læringsmiljø som fremmer deres trygghet, trivsel og læring.*

Definisjon

- Hva er mobbing?

Mobbing er systematisk fysisk og/eller psykiske handlinger som har foregått over tid.

- Mobbing/utestenging kan skje både synlig og usynlig.
- De negative handlingene kan komme fra både enkeltpersoner og/eller fra en gruppe.
- Den som blir mobbet og trakassert opplever seg underlegen og har vanskelig for å forsvare seg. Det er en ubalanse i maktforholdet.

Enkeltepisoder, lekeslåssing og vilkårlig erting definerer vi ikke som mobbing.

[Læringsmiljøsenderet om mobbing i barnehagen](#)

[Barns rettigheter i barnehagen](#)

[Rammeplanen om barnehagemiljø](#)

Trygt og godt læringsmiljø

Personalet skal forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre. (Rammeplan 2017) Arbeidet med å sikre et trygt og godt læringsmiljø krever kontinuerlig arbeid fra de voksnes side, og det er alltid de voksnes ansvar å forebygge og forhindre mobbing.

Rammeplanen framhever viktigheten av voksnes holdninger, kunnskaper og ferdigheter til å møte, forstå og oppdra barn. Gjennom satsingen inkluderende læringsmiljø har Lillesand kommune kommet langt i arbeidet, men et godt læringsmiljø krever kontinuerlig refleksjon og holdningsarbeid.

Gjennom holdningsskapende arbeid og konkret handling i samarbeid med hjemmene, skal personalet skape et trygt, inkluderende og stimulerende barnehagemiljø. I Lillesand kommune har vi også peilemerkene som en rettesnor i dette arbeidet.

1. Det finnes ikke vanskelige barn, men barn som har det vanskelig
2. Vi vet at alt vi gjør påvirker den sammenhengen vi er en del av
3. Vi ser utvikling som en mulighet
4. Vi utvikler løsninger i felleskap

Barnehagen skal fremme positive handlinger som motvirker mobbing, og arbeide for at dagens barnehagebarn hverken skal oppleve å bli krenket eller selv komme til å krenke andre i framtiden.

Trygge barn og sosial kompetanse

Omsorgsfulle relasjoner er en forutsetning for at barn skal trives og kjenne at barnehagen er et trygt sted å være. Det er gjennom den andres omsorg at barnet utvikler sin egen omsorgsevne.

Barnehagen er en arena der barn skal lære å fungere sammen med andre, dette krever at barnet lærer seg grunnleggende sosiale ferdigheter. Barnehagepersonalets rolle er å støtte barns utvikling av sosiale kompetanse, slik at barnet gradvis mestrer balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov.

Sosial kompetanse handler om evne til å inngå i et samarbeid med andre. Gjennom å forsøke å sette seg inn i den andres perspektiv og å ta sin del av ansvaret for samspillet, kan en bidra inn i aktiviteten eller leken på en positiv måte. Dette krever en hårfin balanse mellom selvhevdelse og selvkontroll (Glaser et al., 2018). For å gradvis mestre denne balansen trenger barn støtte og veiledning fra positive rollemodeller som tar ansvar og er aktivt nærværende når barna øver seg på å delta i samspill med andre barn (Læringsmiljøsenderet v/ Svanaug Lunde).

Hvordan sikre et trygt og godt læringsmiljø?

- Være «tett på» barna i lek og aktivitet for å kunne fange opp atferd som kan utvikle seg til mobbing
- Hvert barn har minst en voksen som kjenner barnet og foresatte godt
- Refleksjon i personalet
- Observasjon av, og deltakelse i, barns samspill
- Personalet oppdager endring i barns atferd
- Bruker COS som verktøy for å forstå barns atferd.
- Tilbakemeldinger fra andre barn
- Barnesamtaler, samlingsstunder
- Foreldresamtaler hvor barns atferd og vennskap tas opp

De voksne i barnehagen

- er aktivt tilstedeværende og deltakende når barn er sammen, blant annet i lek
- sikrer at alle barn deltar i lek ved å hjelpe barn til å mestre lekekoder og -ferdigheter som gjør at de får innpass i lek med andre
- sikrer fellesskapsopplevelser der relasjoner og vennskap kan bygges
- hjelper barn til god selvfølelse og mestringsopplevelser – hvert barn er unikt
 - har fokus på, og bidrar til, å utvikle barns sosiale ferdigheter som empati, selvkontroll, selvhevdelse og lek, glede og humor.
- bygger relasjoner voksen-barn og støtter barna når de bygger relasjoner til hverandre
- er autoritative voksne = varme og grensesettende
- setter ord på alle følelser, og hjelper barnet med sinnemestring/ aggresjonskontroll
- lærer barn konfliktløsning ved å bl.a. gi barna ulike handlingsalternativ
- igangsetter lek, og bidrar til å utvikle den
- har oversikt over områder der barn oppholder seg
- formidler verdier som respekt og toleranse, fellesskap, omsorg og medansvar

*Bevisst ledelse av barnegruppen krever tydelige voksne og gode ledere.
Selv en god leder kan ikke forhindre at det oppstår spontane episoder med
erting, utestenging og slag og spark i barnegruppen.
Men en god leder vet hvordan slike episoder skal håndteres
på en positiv måte, og dermed forhindre mobbing.*

Kjernespørsmål i personalets refleksjon

- Er de voksne anerkjennende og støttende overfor barnas egne initiativ og tanker, eller mer preget av å formidle egne tanker, beskjeder og kontroll?
- Blir alle barna lagt merke til, eller er det noen som alltid blir sett og hørt mens andre oftere blir oversett?
- Er miljøet slik at alle barn har gode venner som ønsker å ha dem med i leken?
- Hvordan opptrer ansatte når vi har barn som utfordrer oss?
- Er det blitt et mønster i at det er lettere å tro på bestemte barns forklaringer på konflikter og hendelsesforløp enn på andres?
- Har de voksne større tålmodighet med og evne til å følge opp enkelte barn, mens andre raskere blir avbrutt?
- Har de voksne bevissthet om forskjellen på humor og ironi?
- Er miljøet preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse og varme, eller preges det av erting og kritiske kommentarer?
- Er miljøet i hovedsak inkluderende, eller preges det ofte av ekskludering av enkeltbarn?
- Er samspeillet mellom barna preget av klare sosiale hierarkier eller av likeverdighet og veksling av hvem som bestemmer og hvem som får være med?
- Er det god stemning, mange aktiviteter hvor alle barn opplever mestring og er deltakende i fellesskapsaktiviteter?

Nettressurser til [refleksjonsarbeid](#) og til [arbeid med barna](#)

Utgangspunkt for barnesamtaler – basert på «trygg i fellesskap»

Hovedmålsetting:

Å avdekke mobbing i barnehagen, der barns opplevelse, de ansattes ansvar og foreldres involvering er kjernepunkter.

Problemstilling:

Barns opplevelse av relasjoner, trivsel og samspill i barnehagen.

Spørsmål:

Jeg har lyst til å høre hvordan du har det i barnehagen. Fortell!

1. Hva liker du å gjøre på i barnehagen?
2. Har du det bra i barnehagen?
3. Fortell meg hva du synes er bra i barnehagen/hva som ikke er bra.
4. Hvem leker du med i barnehagen?
5. Hvem er dine venner i barnehagen?
6. Er det noen i barnehagen det er vanskelig å leke sammen med?
7. Er det noen du skulle ønske du kunne leke mer med?
8. Ser du noen som leker alene? Gjelder det i dag, alltid, ute/inne
9. Hvis du ser noen som leker alene, hva kan du gjøre da?
10. Når du ser at noen er stygge med hverandre – hvordan føler du deg da?
11. Er det noen her som er ekstra flink til å gjøre/si snille/gode ting? Hva er det de gjør som er bra? Hvem er det som gjør gode ting?
12. Er det noen barn du kunne tenke deg å bli litt bedre kjent med?
13. Hvem er det som bestemmer i leken?
14. Hva skjer om du ikke er enig,? Og hva gjør du da – fortell.

Ekstra spørsmål:

Hvis en av barna i barnehagen skulle bestemme for alle en hel dag, hvem skulle det vært?

Spørsmål til voksne:

- Hører de voksne på deg når du snakker? Fortell.
- Gjør de voksne noe gøy sammen med barna?
- Er det noen voksne du liker godt å være sammen med? Fortell

Hvilke voksne vil du ha med på busstur. Fortell!

*Nasse Nøff gikk bort til Brumm, og la poten sin på
poten til Brumm. "Hva er det?" spurte Brumm.
"Ikke noe", svarte Nasse.
"Ville bare vise at jeg er her hvis du trenger meg"*

Samarbeid med foreldre

- gjensidige forventninger

*Voksne har ansvar for å oppdage og hjelpe til med å bryte slike onde sirkler.
Ansatte og foreldre har et felles ansvar for at mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen*

Forventninger foreldre kan ha til barnehagen:

- Nært samarbeid og god dialog, preget av åpenhet og likeverd.
- Dere skal oppleve å bli sett, hørt og inkludert.
- Taushetsplikten overholdes.
- Informasjon på årlige foreldremøter, om hvordan det arbeides for å skape et godt læringsmiljø.
- Læringsmiljø og vennskap blir tatt opp i foreldresamtalene.
- Barnehagen tar kontakt samme dag ved henting/ evt telefon dersom personalet opplever at ditt barn er blitt utsatt for en uønsket hendelse, eller om det er ditt barn som har forårsaket en uønsket hendelse.
- Barnehagen tar kontakt ved atferd som bekymrer.
- Barnehagen setter i gang prosedyren om mobbing/utestenging skjer, og det blir skrevet referat fra møtene.

Barnehagens forventninger til foreldre:

- Dere kontakter styrer eller ped.leder og ber om en samtale for å snakke om deres uro dersom noe ikke er greit for barnet. Det samme gjelder om dere er urolige for at deres barn har en negativ atferd som kan påvirke samspillet med andre barn negativt.
- Dere snakker positivt hjemme om barnehagen, de ansatte og barna i barnehagen.
- Dere er barnas viktigste rollemodeller, vær derfor varsomme for hva som blir sagt mens barna hører på.
- Dere respekterer viktigheten/verdien av bringe- og hentesituasjonen i barnehagen. Legg vekk telefon og andre forstyrrende elementer og gi barnet oppmerksomhet.
- Dere leser informasjon fra barnehagen og holder dere oppdatert i de kanalene dere har tilgang på informasjon fra.

Prosedyre om mobbing/utestenging skjer

Referat skrives fra alle møter

Tiltak	Ansvar	Gjennomføring, dato, signatur
1. Den som observerer mobbing/utestenging informerer umiddelbart ped.leder og styrer.	Alle	
2. Samtale med de involverte barna om det som har skjedd.	Den som har observert sammen med ped.leder på barnas avdeling	
3. De involverte ansatte møtes for å diskutere og avklare om mobbing har funnet sted. Strategi legges for videre observasjon og handling. Bruk observasjonslogg. -Gjennomgå egen praksis og organisering	Styrer	
4. Ped.leder informerer de involvertes foreldre (alle parter). Få info fra foreldre om de har merket noe.	Ped.leder	
5. Møte med foreldre – felles tiltak, aktivitetsplan jf. barnehagelovens §42 utarbeides og iverksettes.	Styrer og ped.leder	
6. Evaluering av hvordan det går etter 1 – 2 uker. Ved behov gjennomføre nye samtaler med de involverte barna og evt hele barnegruppen.	Ped.leder/den som står barnet nærmest	
7. Ny informasjon / nye samtaler med foreldre ved behov	Ped.leder	
8. Evt vurdere behov for råd og hjelp fra eksterne instanser. (barneteam, PPT)	Styrer/ped.leder	

Referat fra møter vedr.

mobbing/utestenging

Referatet legges i barnemappen og kopi sendes til foresatte

Dato:

Til stede på møtet:

Hva saken gjelder	Dette skal arbeides videre med	Ansvar

Dato for oppfølgingsamtale:

Underskrift ansatt

Underskrift ansatt

Underskrift forelder

Underskrift forelder

Forslag til litteratur og hjelpemateriell

For voksne:

Rammeplan for barnehagen

Barn- familiedepartementet 2002: «Mobbing i barnehagen, Et hefte for deg som jobber i barnehagen»

Marianne Godtfredsen, FUB, FUG, UIA, Sørlandet sykehus: «Hele barnet hele løpet-mobbing i barnehagen».

Kristina Sørensen, Marianne Godtfredsen, Mette Modal og Bjørn Lerdal: «Egenledelse i lek og læring»

Pål Roland, Ingunn Størksen, Heidi Omdal, Unni Vere Midthassel, Hildegunn Fandrem, Marianne Godtfredsen og Eyvind Skeie: «Kompetanseløft i barnehagen». «Være sammen».

<https://laringsmiljosenteret.uis.no/barnehage/mobbing/hva-er-mobbing-i-barnehagen/>

BTI:

<https://lillesand.bedreinnsats.no/>

For barna:

Ingrid Lund og Ane Tollerød Foss: «Mattias er alene».

Anne de Bode: «Det er alltid meg de skal ta».

Birgitta Sandberg: «Billy og sinte Lotte», «Bjørn drar på landet».

Christine Nøstlinger: «Franz begynner på skolen».

Egon Mathisen: «Katten med de blå øynene».

Else Færden: «Den stygge drageungen».

Gunn-Britt Sundstrøm: «Gutten med supermanddrakt».

Guido Genechten: «Rikki»

Gunilla Bergstrøm: «Albert og udyret», «Hvem kan redde Albert Åberg»

HC. Andersen: «Den stygge andungen».

Vi oppfordrer til å bruke internett til å bli kjent med ny forskning /fagbøker og barnelitteratur som er aktuelt.

Vennskap er det beste middelet mot mobbing

**Lillesand
kommune**